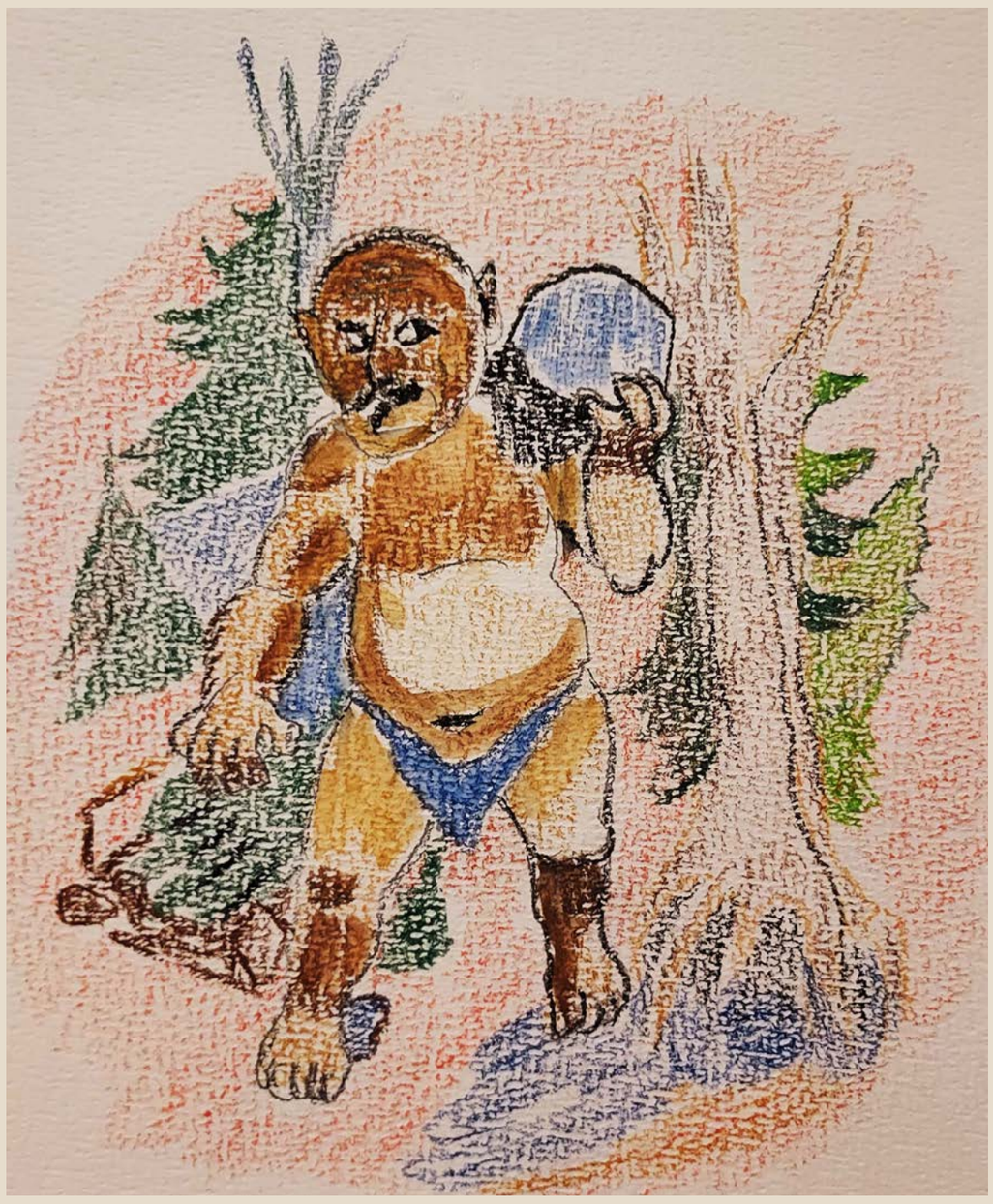
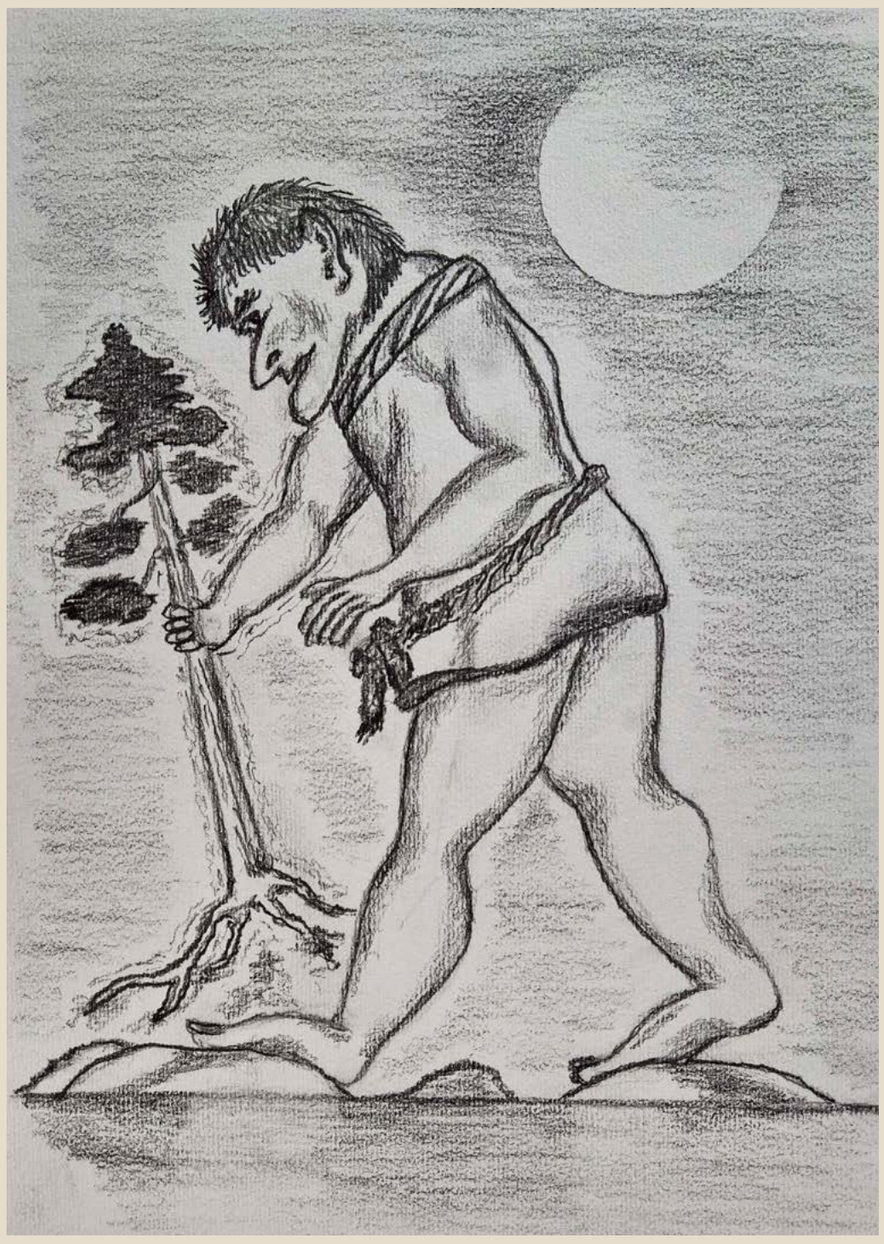
HIISIPOLKU

HALTIJOITA SUOMEN MYTOLOGIASSA

Hiisi ja Osmonaskeleet

Suomessa etenkin vuoret, mäet ja kivikkoiset paikat ovat usein saaneet nimensä Hiiden mukaan. Hiisvuoria, hiidenmäkiä, -niemiä ja -kiviä on melkein joka paikkakunnalla. Muinaisissa suomalaisissa uskomuksissa **Hiisi** on voinut olla paikka, mutta myös olento. Läntisessä Suomessa Hiisi oli usein jättiläinen. Hiisipolku, jota nyt kuljet, on ilmeisesti saanut nimensä Puumalanniemen itärannalla sijaitsevan Hiisvuoren mukaan.

Erään tarinan mukaan Hiisi yritti rakentaa sillan suuren järven poikki. Jos tämä ei jostain syystä onnistunutkaan, saattoi Hiiden helmasta kuitenkin pudota hiekkaa, josta syntyi pieniä saaria. Näin olisivat voineet syntyä myös Puumalan Hiisvuoren lähellä Osmonaskeleensenselällä sijaitsevat Osmonaskeleensaaret. **Osmonaskelien** synnystä on kuitenkin tarina Osmo-jättiläisestä, jonka jalanjäljistä saaret ovat saaneet nimensä.

PUUMALAN KUNTA 2025.

Puumalan kunta

PUUMALAN TAIDEYHDISTYS RY.
LUONTORETKEILIJÄT RY.

HIISIPOLKU

HALTIJOITA SUOMEN MYTOLOGIASSA

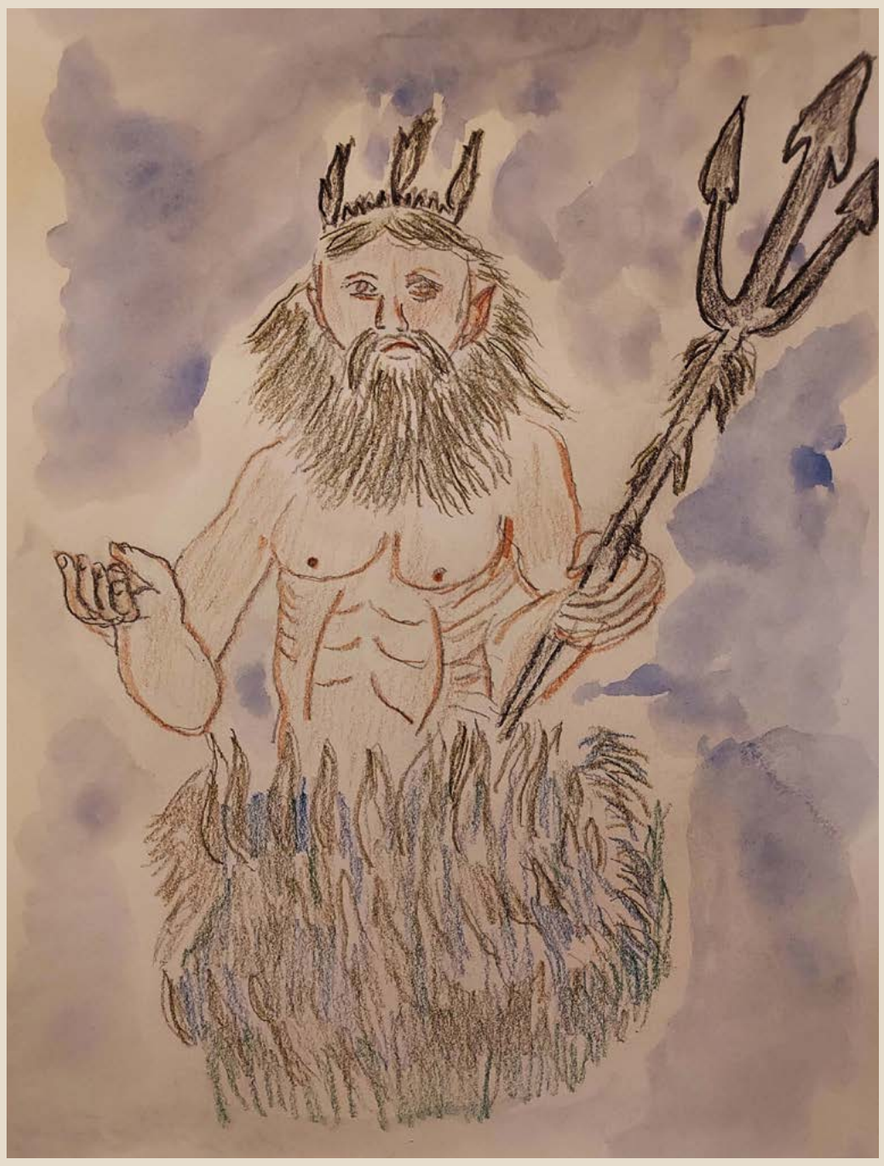

Ahti ja Vellamo

Ahti vedenhaltija, jota myös Ahdoksi kutsuttiin, hallitsi vedenalaisessa valtakunnassaan eli Ahtolassa. Naispuolinen vedenhaltija oli **Vellamo**. Ahdilta pyydettiin kalansaalista, jota armollinen Ahti johdatteli pyytäjien pyydyksiin. Eräissä kansanrunoissa kalansaalista pyydetään myös ”Veen emännältä” Vellamolta.

Ahti tunnettiin myös hylkeiden jumalana, ja nimen uskotaan olevan perua hyljettä tarkoittaneesta sanasta ”Nahti”. Ahdin antimet ovat olleet elämän edellytys Puumalan saaristossa samoin kuin suurimmassa osassa muutakin Suomea.

Katsohan kesällä soudellessasi tarkemmin veden alle: vihreä tupas voi olla Ahdin partaa tai hiuspehkoa ja pidemmät rihmat Vellamon hiussuortuvia. Jos niitä tarttuu uistimen koukkuun, voit lausua pyyntösi kalaonnesta. Ehkä he kuulevat ja toteuttavat sen.

PUUMALAN KUNTA 2025.

Puumalan kunta

PUUMALAN TAIDEYHDISTYS RY.
LUONTORETKEILIJÄT RY.

HIISIPOLKU

HALTIJOITA SUOMEN MYTOLOGIASSA

Tapio ja Mielikki

Tapio metsän kuningas oli muinaisten suomalaisten korkeimpia jumalia. Riistanpyytäjä tarvitsi Tapion myötämielisyyttä, sillä Tapio oli riistan haltija. Myös karja oli Tapion suojeluksessa.

Matalana kasvavaa mäntyä, jonka oksat levittäytyivät kuin pöytä, sanottiin Tapion pöydäksi. Tapion pöydälle tuotiin erilaisia ruokalahjoja tai muita antimia. Tapiolle uhrattiin, jotta hyvä riista- ja karjaonni säilyisi.

Mielikki metsän emäntä oli Tapion puoliso. Häneltä rukoiltiin riistaonnea varsinkin pienriistan pyyntiin. Mielikki piti metsän kauniina ja hoivasi metsän eläimiä parantamalla niiden vammoja.

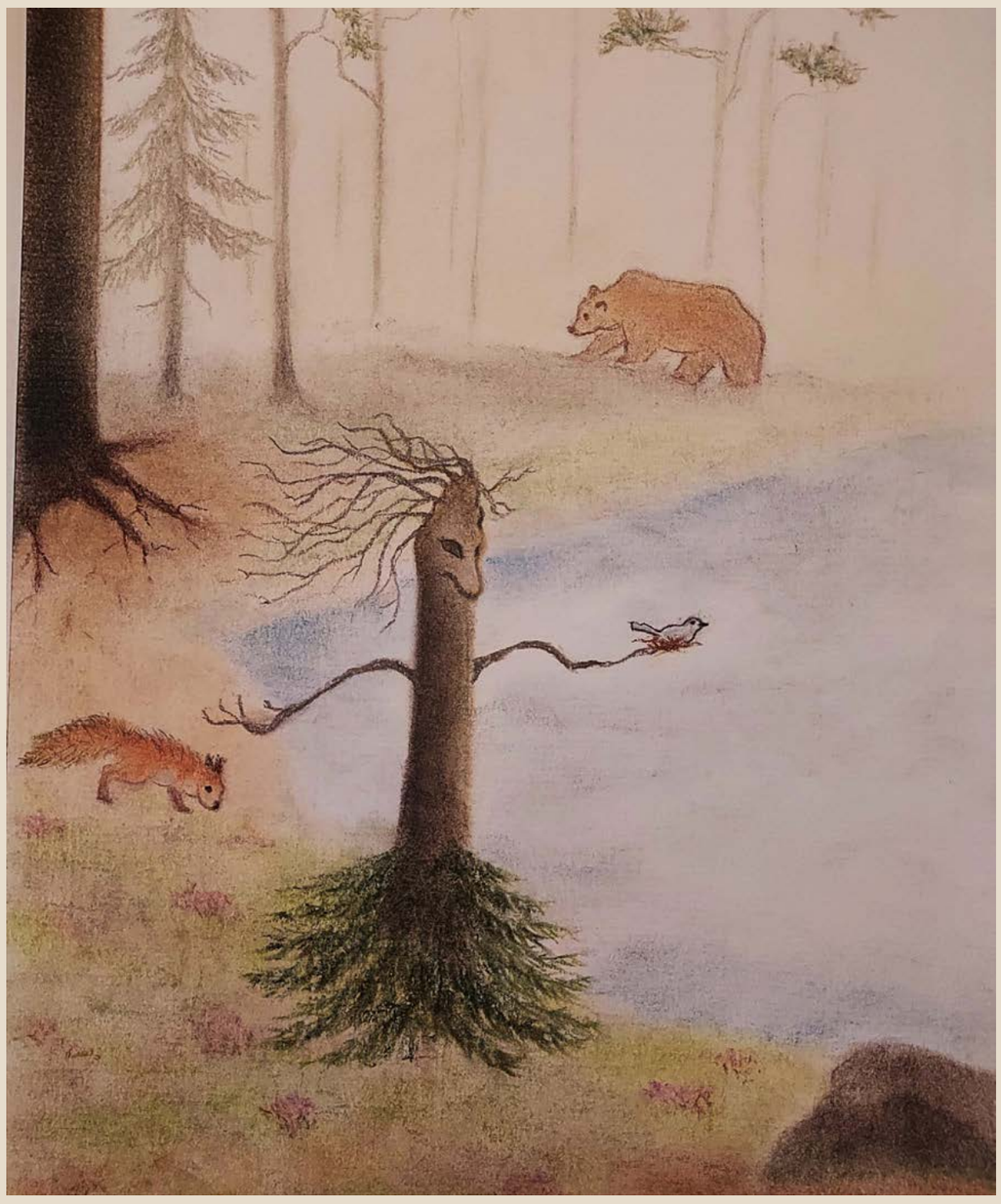
PUUMALAN KUNTA 2025.

Puumalan kunta

PUUMALAN TAIDEYHDISTYS RY.
LUONTORETKEILIJÄT RY.

HIISIPOLKU

HALTIJOITA SUOMEN MYTOLOGIASSA

Metsän monet haltijat

Metsän jokaisella eläinlajilla oli **emuu** eli kantaemo.

Hongatar tai Hongotar oli puun eli hongan haltija - eikä minkä tahansa puun. Ensimmäisen karhun uskottiin syntyneen taivaassa, ”Otavaisen olkapäillä”, josta se laskettiin alas metsään. Karhunsyntuloitsussa mainitaan myyttinen karhunkallohonka, johon karhujen kantaemon kallo kohotettiin aikojen huomenessa. Karhunkallohonka oli Hongatar, joka samalla oli myös karhusuvun emuu.

Höyheneukko oli riistalintujen suvun emuu. Höyheneukolla eli Parviämmällä oli itselläänkin siivet. Metsästäjä teki ensimmäisestä saalislinnusta keiton, jota hän kaatoi koivun pökkelöön eli tötelöön lahjaksi Höyheneukolle, jotta hyvä riistaonni pysyisi.

Metsissä eli myös pelottavia lepakonsiipisiä otuksia, joita erityisesti lasten, mutta myös metsästäjien kannatti varoa. **Ajattarot** lensivät parvina ja kirkunallaan hämäsivät ihmiset eksyksiin metsänpeittoon.

PUUMALAN KUNTA 2025.

Puumalan kunta

PUUMALAN TAIDEYHDISTYS RY.
LUONTORETKEILIJÄT RY.

HIISIPOLKU

HALTIJOITA SUOMEN MYTOLOGIASSA

Ukko ja Pekko

Ukko oli säiden haltija ja sadon sekä ukkosen jumala, jota myöhemmin myös Ukko ylijumalaksi kutsuttiin. Ukko oli maanviljelyn kannalta tärkein jumala, sillä hän hallitsi sadetta. Sato tarvitsi sadetta oikeaan aikaan. Kevätkylvöjen jälkeen Ukolle järjestettiin juhlat ja sadetta pyydettiin erilaisilla rituaaleilla.

Pekko eli **pellonpekko** oli pellon haltija, joka nostatti pellosta viljan kasvuun. Hän istutti metsää ja suojeli kevätkylvöt. Ohra oli tärkeä vilja, ja niin Pekosta tuli ohran suojelija. Ja koska ohrasta saatiin olutta, oli Pekko toki myös oluen suojelija. Ja mikäpä olisi Pekolle paremmin maistunut vastalahjaksi ohran suojelusta kuin tuopillinen olutta.

PUUMALAN KUNTA 2025.

Puumalan kunta

PUUMALAN TAIDEYHDISTYS RY.
LUONTORETKEILIJÄT RY.

HIISIPOLKU

HALTIJOITA SUOMEN MYTOLOGIASSA

Tontut

Taloissa ja maatilojen pihapiireissä eli tonttuja, jotka kuuluivat talon väkeen. Tontut olivat haltijoita, jotka auttoivat talon väkeä ja toivat työllään taloon onnea. Tonttuja asui ja työskenteli niin talossa, tallissa, navetassa, riihessä kuin saunassakin. Tontuista pidettiin huolta ja niitä kohdeltiin hyvin, jotta ne pysyivät tyytyväisinä

Tontuista on monen monta tarinaa. **Riihitonttu** kävi herättämässä isännän, joka oli nukahtanut valvoessaan riihen tulia. Isäntä sai tulen hallintaan ja riihitontun ansiosta riihi ja viljasato pelastuivat.

Saunatonttu saunoi aina talonväen jälkeen, ja viimeisen saunojan täytyi muistaa laittaa vielä puita pesään ja heittää löyly tontulle. Saunatonttu piti myös silmällä, että saunojat käyttäytyivät hyvin. Lapsille muistutettiinkin, että saunatonttu voi suuttua, jos saunassa riidellään.

PUUMALAN KUNTA 2025.

Puumalan kunta

PUUMALAN TAIDEYHDISTYS RY.
LUONTORETKEILIJÄT RY.

HIISIPOLKU

HALTIJOITA SUOMEN MYTOLOGIASSA

Tuulettaret

Tuuletar oli tuulten ja ilman valtijatar. Tuulen eukoksikin häntä saatettiin kutsua. Sanonta ”Tuuliaisen tuuvittama” löytyy monista muista vanhoista runoista.

Tuulettaria oli useampia, jotka puhalsivat eri suunnista. Etelätär puhalsi etelätuulen lämpimiä henkäyksiä, ja puuskaisempia pohjoistuulia puhkui Pohjatar. Tuulettarelta voitiin pyytää myötätuulta purjeisiin tai suopeampia säitä.

Saimaan saariston tuulissa ihmiset kalastivat, metsästivät, viljelivät ja hankkivat elantoaan jo satoja ja tuhansia vuosia sitten. Edelleen puumalalaiset pitävät kiinni asuinpaikastaan tuulien tuiverruksessa ja tuudituksessa. Tästä kertoo Puumalan ympäristötaideteos, kuvanveistäjä Matti Kalkamon teos Tuulivaroitus.

PUUMALAN KUNTA 2025.

Puumalan kunta

PUUMALAN TAIDEYHDISTYS RY.
LUONTORETKEILIJÄT RY.